

Monumentnummer*: 519345

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 15 april 2002
Kadaster deel/nr: 82963/176

*Monumentnaam***

Oorspr. Bethesda

Complexnummer

519344

Complexnaam

Soeria (Bethesda)

*Woonplaats**

Laag-Soeren

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Badhuislaan	11		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	57		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	39		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	71		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	67		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	65		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	61		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	59		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	55		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	53		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	51		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	49		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	47		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	45		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	43		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	41		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	37		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	63		6957 DS	Laag-Soeren		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Badhuislaan	35		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	33		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	31		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	29		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	27		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	25		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	23		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	21		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	19		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	17		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	13		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	15		6957 DB	Laag-Soeren		
Badhuislaan	69		6957 DS	Laag-Soeren		
Badhuislaan	9		6957 DB	Laag-Soeren		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Dieren	P			3734
Dieren	P	3794	A10	
Dieren	P	3794	A12	
Dieren	P	3794	A14	
Dieren	P	3794	A15	
Dieren	P	3794	A16	
Dieren	P	3794	A17	
Dieren	P	3794	A18	
Dieren	P	3794	A19	
Dieren	P	3794	A20	
Dieren	P	3794	A22	
Dieren	P	3794	A23	
Dieren	P	3794	A24	
Dieren	P	3794	A25	
Dieren	P	3794	A26	
Dieren	P	3794	A28	
Dieren	P	3794	A29	
Dieren	P	3794	A31	
Dieren	P	3794	A33	
Dieren	P	3794	A35	
Dieren	P	3794	A36	
Dieren	P	3794	A38	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Dieren	P	3794	A50	

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Voormalig BADHUIS met UITBREIDINGEN. Het samengestelde gebouw bestaat uit het centraal gelegen oorspronkelijke badhuis (A), met aan de westzijde de rustvleugel (B), met ten noorden daarvan een badgebouw (D); aan de oostzijde van het badhuis de recreatievleugel (C), die onder een stompe hoek ten opzichte van het badhuis is geplaatst.

Het monumentale drielaags hoofdgebouw (A) uit 1850 is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en heeft een schilddak gedekt met gesmoorde Hollandse pannen. Op de nok bevonden zich oorspronkelijk vier op regelmatige afstand van elkaar geplaatste bakstenen schoorstenen. De huidige aan de zijde van de Badhuislaan gelegen voorgevel vormde oorspronkelijk de achtergevel. Het pand is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband.

De symmetrisch ingedeelde sobere VOORGEVEL is negen traveeën breed. De eerste twee en de laatste twee traveeën zijn opgevat als risalieten die echter slechts een halve steen naar voren springen. Tussen de begane grond en de eerste verdieping bevinden zich een bakstenen architraaflijst en een geprofileerde cordonlijst. De gevel wordt afgesloten door een architraaflijst, een fries waarin smalle zoldervensters zijn opgenomen en een gecorniste kroonlijst. Alle vensters worden afgesloten door een licht getoogde strek en zijn op de begane grond en de eerste verdieping voorzien van 6-ruits stolpramen met 2-ruits bovenlichten. De vensters van de lagere tweede verdieping zijn voorzien van 6-ruits stolpramen. De vensters op de eerste en tweede verdieping zijn alle voorzien van gietijzeren Franse balkons. De middentravee heeft op de begane grond een latere aanbouw met entree en een bovengelegen balkon en aan weerszijden een lagere één travee brede aanbouw. De half rond gesloten entree is voorzien van een grote dubbele deuren en een half rond bovenlicht. De lage aanbouwen zijn elk van twee door een strek afgesloten vensters voorzien. Het balkon heeft een bakstenen borstwering. Zowel aan weerszijden van de dubbele balkondeuren als aan weerszijden van het venster op de tweede verdieping bevindt zich een smal hooggeplaatst venster. De indeling van de ACHTERGEVEL is grotendeels identiek aan die van de voorgevel. Voor de drie middelste traveeën bevindt hier over twee bouwlagen een fraaie bakstenen aanbouw onder een plat dak. Deze aanbouw is omstreeks 1884-1885 aangebracht ter vervanging van een portiek met balkonloggia. De aanbouw heeft een vlak gepleisterde plint waarboven zich een blokbepleistering bevindt die doorloopt tot de kalven van de half rond afgesloten vensters van de begane grond. Rond de half ronde bovenlichten van deze vensters bevinden zich brede geprofileerde lijsten met kuiven. Op de hoeken is eveneens een blokbepleistering aangebracht. Ter hoogte van de kalven van de vensters is op de begane grond een geprofileerde architraaflijst aangebracht. Tussen de verdiepingen bevindt zich een geprofileerde cordonlijst. De gevels worden afgesloten door een architraaflijstje, een vlak fries en een geprofileerde kroonlijst. Op de begane grond bevindt zich in de lange zijde een ingang die voorzien is van dubbele vernieuwde deuren en een half rond 2-ruits bovenlicht. Aan weerszijden bevindt zich een kleine oculus met een gepleisterde omlijsting en een venster met een T-raam en een 3-ruits half rond bovenlicht. De verdieping bezit drie stolpramen met enkelruits bovenlichten. In de beide korte zijden bevindt zich op de begane grond een venster dat voorzien van een onderraam met een niet oorspronkelijke roedeverdeling en een half rond 2-ruits bovenlicht. De verdieping bezit een breed rechtgesloten venster dat voorzien van drie gekoppelde T-ramen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De RUSTAFDELING (B) is middels een smal tussenlid verbonden met het hoofdgebouw. De gevel van dit tussenlid sprong oorspronkelijk terug zoals nog ter hoogte van het dak te zien is. Later is een tweelaags aanbouw hiervoor geplaatst met op de begane grond een van een kruisvenster afgeleid kozijn en op de verdieping een venster met een 6-ruits schuifraam.

De tweelaags rustafdeling is ca.1884-1885 gebouwd op een L-vormige plattegrond en heeft een samengesteld afgeplat dak dat eveneens gedekt is met gesmoorde Hollandse pannen. Het pand is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband. De lage begane grond is van een gebosseerde bepleistering voorzien. Tussen de begane grond en de hoge verdieping bevindt zich een zware geprofileerde cordonlijst. De verdieping heeft op de hoeken een blokbepleistering en wordt afgesloten door een geprofileerde architraaflijst, een vlak gepleisterd fries en een zware, geprofileerde en gecorniste kroonlijst. De muuropeningen op de begane grond zijn bij een verbouwing die vermoedelijk plaats vond in de eerste decennia van de 20ste eeuw vergroot. Oorspronkelijk bevond zich in iedere travee een hoog geplaatst venster dat ongeveer half zo groot was als het verdiepingsvenster. Rond de bovenlichten van de vensters van de verdieping bevindt zich een gepleisterde geprofileerde lijst. Als voorgevel wordt in de beschrijving de gevel aan de parkzijde beschouwd die ook oorspronkelijk als zodanig fungeerde. De VOORGEVEL is symmetrisch ingedeeld en is vijf traveeën breed. De hoektraveeën zijn opgevat als risalieten. Zowel in de eerste, de derde en de vijfde travee bezitten op de begane grond dubbele openslaande deuren met zij- en bovenlichten. De tweede en de vierde travee bezitten dubbele openslaande deuren met een enkelruits bovenlicht. De vensters van de verdieping zijn voorzien van stolpramen met enkelruits bovenlichten. De oorspronkelijk symmetrisch ingedeelde LINKER ZIJGEVEL heeft op de begane grond vergrote vensters als in de voorgevel. De vensters zijn hier echter asymmetrisch in de gevel geplaatst. Zowel uiterst links als links van het midden bevinden zich dubbele openslaande deuren met zij- en bovenlichten. Rechts van het midden bevinden zich dubbele openslaande deuren met een enkelruits bovenlicht. Uiterst rechts bevindt zich een van een kruisvenster afgeleid kozijn. De verdieping heeft in de middentravee een balkon met een houten balustrade en dubbele balkondeuren met een enkelruits bovenlicht. Aan weerszijden bevinden zich twee vensters met stolpramen en enkelruits bovenlichten.

De drie traveeën brede ACHTERGEVEL heeft links een niet oorspronkelijk breed venster waarnaast zich een klein vermoedelijk origineel venster bevindt met een vernieuwd raam. rechts is tegen de gevel een brandtrap geplaatst. De verdieping heeft in het midden een moderne deur ten behoeve van de brandtrap. Mogelijk bevond zich hier eveneens een klein balkon. Aan weerszijden bevindt zich een venster als in de overige gevels. De RECHTER ZIJGEVEL bezit op de verdieping meerdere vensters als in de overige gevels.

De RECREATIEVLEUGEL (C) is ca.1917 gebouwd in Traditionalistische trant. In tegenstelling tot de overige gebouwen is dit gebouw georiënteerd op de Badhuislaan. Het gebouw bezit een vliedervormige plattegrond en sluit aan de westkant aan op het hoofdgebouw. Het gebouw bestaat uit centraal geplaatst kubusvormig tweelaags hoofdblok met aan weerszijden een éénlaags geknikte zijvleugel. De linker zijvleugel heeft een grotere lengte dan de rechter zijvleugel. Het hoofdblok is voorzien van een hoog schilddak, met op de nokeinden pironen, dat doorsneden wordt door een lager dwars geplaatst afgeplat schilddak. De lagere geknikte zijvleugels zijn eveneens voorzien van afgeplatte schilddaken. Alle daken zijn gedekt met rode verbeterde Hollandse pannen. De gevels worden afgesloten door een architraaflijstje, een vlak fries en een geprofileerde kroonlijst waarin de goot is opgenomen. De rechtgesloten vensters worden afgesloten door rollagen. De VOORGEVEL heeft tot en met de tweede travee na de knik in de zijvleugels een symmetrische indeling. De drie traveeën brede gevel van het hoofdblok heeft in de licht

risalerende middentravee de ingang die voorzien is van een dubbele deur met zijlichten en een tweeruits rondbogig bovenlicht. Hierboven is een rondbogige geprofileerde houten luifel aangebracht. De verdieping bezit een breed driedelig venster met 6-ruits ramen. In het fries is de naam 'SOERIA' aangebracht. In het bovenliggende dakschild bevindt zich een fraaie Serliaanse dakkapel met een geprofileerde gebogen daklijst en meeruits ramen. De zijtraveeën zijn identiek ingedeeld en bezitten beide op de begane grond een venster met een van een kruisvenster afgeleid kozijn met enkelruits ramen en 4-ruits bovenlichten en op de verdieping een venster met dubbele 6-ruits draairamen. De iets terugliggende twee traveeën brede geveldelen aan weerszijden van het hoofdblok vormen voor wat betreft de indeling elkaars spiegelbeeld. De binnenste travee bevat een venster als op de begane van het het hoofdblok. De tweede en tevens buitenste travee bevat twee kleine op korte afstand van elkaar hoog geplaatste vensters met enkelruits ramen. In het bovenliggende dakschild bevindt zich een brede dakkapel met een plat dak die voorzien is van vier 4-ruits ramen. De terugspringende geknikte lage zijvleugels hebben in de één travee brede evenwijdig aan de voorgevel lopende geveldelen een venster als in de voorgevel. Het hierop aansluitende twee traveeën brede geveldeel van de rechter zijvleugel bezit twee vensters als bovengenoemd. De linker zijvleugel bezit in het aansluitende twee traveeën brede geveldeel links een deur met bovenlicht en rechts hiervan een venster als bovengenoemd. In het bovenliggende dakschild van de zijvleugels bevindt zich een dakkapel als bovengenoemd doch hier iets smaller en met slechts drie ramen. Op dit geveldeel sluit een éénlaags aanbouw met plat dak aan. Voor de oorspronkelijke LINKER ZIJGEVEL is later een éénlaags aanbouw geplaatst ten behoeve van een eetzaal waardoor een deel van het terras verloren is gegaan. De ACHTERGEVEL van het hoofdblok heeft een symmetrische indeling en bezit op de begane grond drie dubbele terrasdeuren met 12-ruits bovenlichten. De verdieping bezit drie brede vensters die voorzien zijn van drie gekoppelde ramen. In het bovenliggende dakschild bevindt zich een dakkapel als aan de voorzijde. Het iets lagere aan weerszijden aansluitende, één travee brede geveldeel bezit dubbele terrasdeuren met zij- en bovenlichten (meerruits). In het bovenliggende dakschild bevindt zich een brede dakkapel met een plat dak die voorzien is van vier gekoppelde 4-ruits draairamen. De lage twee traveeën brede linker zijvleugel heeft in ieder travee dubbele terrasdeuren met zij- en bovenlichten (meerruits). In het bovenliggende dakschild bevinden twee dakkapellen boven elkaar. De onderste dakkapel bezit vijf gekoppelde ramen, de zeer brede bovenste dakkapel bezit twee maal drie gekoppelde dakkapellen. De drie traveeën brede rechter zijvleugel bevatten eveneens dubbele terrasdeuren. In het bovenliggende dakschild bevindt zich een dakkapel met plat dak en vier gekoppelde ramen.

BADGEBOUW (D): Deze uitbreiding uit ca.1917 heeft twee bouwlagen en is gebouwd op een L-vormige plattegrond en heeft een samengesteld afgeplat dak dat eveneens gedekt is met gesmoorde Hollandse pannen.

Waardering

Voormalig BADHUIS en HERSTELLINGSOORD uit 1850 met latere uitbreidingen.

- Van architectuurhistorische waarde omwille van de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het badhuis met uitbreidingen, de gaaf bewaarde hoofdvormen en de voor de verschillende bouwfases kenmerkende detaillering alsmede het materiaalgebruik. Het badhuis vormt een voorbeeld van diverse, voor de tweede helft van de negentiende eeuw en de eerste decennia van de twintigste kenmerkende bouwstijlen. Het complex vormt als zodanig een staalkaart van bouwstijlen waarin het Neo-Classicisme, het Eclecticisme, de Neo-Renaissance en het Traditionalisme vertegenwoordigd zijn. Hoewel de badinstallaties verdwenen zijn bezitten delen van de gebouwen nog steeds bijzondere interieuronderdelen als trappenhuizen, geornamenteerde stucplafonds en terrazzovloeren.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van kuuroordcomplex. Tevens van belang vanwege de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing en de historisch-ruimtelijke samenhang met het voormalige landgoed Huis Laag-Soeren waarvan onder meer het aan de Badhuislaan gelegen voormalige postkantoor en het omringende lanenstelsel deel uitmaken. Het badhuis is van bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp Laag-Soeren en omgeving en is nauw verbonden met de ontwikkelingsgeschiedenis van dit dorp in de tweede helft van de 19de eeuw en de eerste decennia van de 20ste eeuw

- Van cultuurhistorische waarde als een voor Nederland uniek voorbeeld van een in oorsprong uit het midden van de negentiende eeuw daterend voormalig kuuroord waar de koudwatergeneeskunde naar voorbeeld van Vincent Priessnitz werd toegepast. Het badhuis bezit als zodanig een hoge zeldzaamheids- en typologische waarde.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Badhuis